

Instrumentarium voor energie-infrastructuurprojecten

Beleid en Communicatie

Instrumenten die zorgen voor draagvlak en kennisdeling

Ruimtelijk en Juridisch

Instrumenten die de energietransitie ruimtelijk en/of juridisch mogelijk maken

Samenwerking en organisatie

Instrumenten waarmee kennis en hulp geboden wordt bij de realisatie van de energietransitie

Financieel

Instrumenten die financiële ondersteuning bieden voor de energietransitie

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Beleidsinstrument	Draagvlak op landelijk bestuurlijk niveau door toetreding tot Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat	Het Bestuurlijk Overleg MIEK stelt vast dat zij een selecte groep projecten MIEK-status verlenen. In het BO zitten de bestuurlijk trekkers van IPO, VNG, de directeuren van Tennet, Gasunie en de regionale netbeheerders, de ministers van Klimaat en Groene Groei, Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur en Waterstaat. Dit kan het makkelijker maken voor stakeholders om problemen te adresseren.	nMIEK-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	MIEK overzichtspagina
Communicatief instrument	Extra aandacht, zichtbaarheid en communicatie voor en over projecten met MIEK-status	Bekendheid en draagvlak op landelijk (politiek) niveau. Communicatie, roadshows, kamerbrief, website.	nMIEK-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Communicatief instrument	'Boekenkast' van basisinformatie & handreikingen mbt het bouwen van elektriciteitsinfra	Om de doelgroepen binnen het LAN te faciliteren is er een set van basisinformatie en handreikingen beschikbaar (of in de maak). Dit moet eraan bijdragen dat niet iedereen het wiel opnieuw hoeft uit te vinden wat bij kan dragen aan de versnelling van de realisatie van energie-infrastructuur. Hier wordt nu een "boekenkast" voor ingericht zodat dit goed vindbaar is voor overheden en netbeheerders.	alle energie-projecten	elektriciteit	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Communicatief instrument	Expertisecentrum Gebiedsgewijs (EGG)	Verschillende transitieopgaven komen samen in de regio en concurreren daar om ruimte. EGG adviseert over gebiedsgericht beleid, ondersteunt overheden bij gebiedsprocessen en deelt kennis met Rijk en regio. EGG omvat 4 programmateams waaronder energietransitie, natuur en landelijk gebied.	alle energie-projecten	alle	verkenning, concretisering en realisatie	Expertisecentrum Gebiedsgewijs RVO.nl
Communicatief instrument	Experts Energiesysteem Integraal Programmeren	Webpagina met informatie over integraal programmeren, bijv. m.b.v. handleidingen, maar ook webinars en trainingssessies op locatie. Werkgroep beantwoordt vragen, organiseert webinars en stelt de handreikingen en handleidingen op.	alle energie-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	Richt het energiesysteem in uw regio in met integraal programmeren RVO.nl

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Ruimtelijk instrument	PEH (Programma Energie Hoofdstructuur)	Bevat ruimtelijke reserveringen en richtinggevende ruimtelijke uitspraken over hoe we de energietransitie inpassen in Nederland. HetoePEH wordt geupdatet, maar tijdens dat proces blijft het bestaande vastgestelde PEH gelden voor energieprojecten.	alle energie-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/03/04/programma-energiehoofdstructuur
Juridisch instrument	Prioriteringskader voor uitbreidingsinvesteringen elektriciteitsinfrastructuur	MIEK-projecten betreffende elektriciteitsinfrastructuur moeten, waar dat nog niet het geval was, opgenomen worden in de investeringsplannen (IP's) van netbeheerders. Waar deze projecten wel al in de IP's staan, worden MIEK-projecten hoger geprioriteerd in de IP's dan niet-MIEK projecten. Dit betreft zowel nMIEK als pMIEK projecten.	nMIEK-projecten	elektriciteit	verkenning, concretisering en realisatie	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/documenten/kamerstukken/2023/03/17/prioriteringskader-uitbreidings-investeringen-netbeheerders
Juridisch instrument	ACM-kader voor prioritering van netaansluitingen	Dit kader maakt een einde aan 'first come first serve' en prioriteert netaansluiting op basis van maatschappelijk belang.	alle energie-projecten	elektriciteit	verkenning, concretisering en realisatie	Codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken ACM

Samenwerking en organisatie

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Samenwerking en organisatie	Expertpool MIEK en PEH. Vanaf 2026 wordt dit: Expertpool Energie-infrastructuur: vliegende brigade voor een snellere ruimtelijke inpassing	Provincies en gemeenten kunnen via RVO aanspraak maken op tijdelijke extra capaciteit voor MIEK-projecten (bijv voor het maken van MER's en omgevingsplannen) of projecten die direct volgen uit het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH). Projecten die netcongestie helpen oplossen kunnen binnenkort ook aanspraak maken op deze capaciteit.	nMIEK-projecten PEH-projecten	alle	verkenning concretisering	Hulp bij energie-infrastructuur-projecten in ruimtelijke plannen RVO.nl
Samenwerking en organisatie	Ondersteuning op maat voor MIEK-projecten.	Dit kan diverse dingen omvatten (per project wordt bekeken wat nodig is): het creëren van focus, projectondersteuning bij specifieke issues, het aanstellen van een aanjager/kwartiermaker of het agenderen van beleidsvragen bij ons departement of collega-departementen. Voor de onderzoeksfase is er een speciaal instrument: zie MIEK onderzoek.	nMIEK-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Samenwerking en organisatie	Ondersteuning in het kader van MIEK onderzoek	Sommige indieningen in het MIEK krijgen de status "MIEK onderzoek" toegewezen omdat de indiening zich nog in een vroege fase bevindt. Deze ondersteuning is dan bedoeld om van een kansrijk idee tot een levensvatbaar project te komen. Hier kan ook budget van KGG worden ingezet om specifieke onderzoeken te laten uitvoeren.	nMIEK-projecten	alle	onderzoek	
Samenwerking en organisatie	Extra bekendheid binnen Rijksoverheid met projecten met MIEK-status	Doordat rijksambtenaren van verschillende afdelingen en departementen betrokken zijn bij de beoordeling van MIEK-projecten en het proces van besluitvorming hierover, is er al vroeg in het proces bekendheid over deze MIEK-projecten in de organisatie.	nMIEK-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Samenwerking en organisatie	Data Safe House	Data Safe House koppelt op vertrouwelijke wijze de toekomstige vraag naar duurzame energie van grote bedrijven (concurrentiegevoelige informatie) aan de netuitbreidingsplannen van netbeheerders, zodat netbeheerders eerder kunnen investeren.	alle energie-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	Data Safe House – Enabling New Energy Infrastructures

Samenwerking en organisatie

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Samenwerking en organisatie	Monitoring van (nationale) energie-infrastructuur-projecten	Door informatie te verzamelen over de voortgang van projecten wordt via een dashboard inzage gegeven in de realisatie van (nationale) energieprojecten. De volgende stap is om problemen te agenderen op basis van bevindingen uit de monitoring.	alle energie-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Samenwerking en organisatie	Voordragen pMIEK projecten bij nMIEK	Als uit een pMIEK een behoefte aan energie- en grondstoffen-infrastructuur van nationaal schaalniveau komt, dan kan een project bij het programmteam van het nationale MIEK worden voorgedragen voor opname in het nationale MIEK (nMIEK).	pMIEK-projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Samenwerking en organisatie	Doorwerking pMIEK bij (niet gereguleerde) energiedragers als waterstof, groen gas, CO ₂ en warmte	Bij dit soort projecten kan een (p)MIEK-status bijvoorbeeld helpen met: • Vinden van een (private) initiatiefnemer voor een project; • Vinden van financiering voor de onrendabele top van een project; • Definiëren van eigenaarschap en samenwerking voor een project; • Overige vormen van agendering.	pMIEK projecten	waterstof, groen gas, CO ₂ , warmte	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	
Samenwerking en organisatie	Borging pMIEK bij provincies en gemeenten	Het is van belang dat er een goede koppeling is tussen het opstellen van het pMIEK en de realisatie van pMIEK-projecten. Belangrijk is ook om in deze fase uitvoeringsafspraken vast te leggen in een uitvoeringsaanpak om zo te borgen dat de geselecteerde pMIEK-projecten tot uitvoering komen. Dit betekent dat de projecten een plek krijgen in bijvoorbeeld: • Beleid van overheden op grond van de Omgevingswet; • Sectorale beleidsplannen die buiten de reikwijdte van de Omgevingswet vallen; • Mogelijke acties van marktpartijen (zoals het realiseren van 'flexopties').	pMIEK projecten	alle	onderzoek, verkenning, concretisering en realisatie	

Samenwerking en organisatie

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Samenwerking en organisatie	Expertpool NPRES	Ondergebracht bij NPRES met eigen Projectleider vanuit RVO. Ruim 300 experts die RES'en bijstaan met kennis waarover zij zelf niet beschikken. Inzet moet meerwaarde hebben voor andere RES'en.	alle energie-projecten	elektriciteit	realisatie	Expertpool Regionale Energiestrategie
Samenwerking en organisatie	Helpdesk Zonopwek	Ondergebracht bij NPRES met eigen thematrekker vanuit RVO. Haalt op en deelt informatie over zonprojecten binnen de voorkeursvolgorde zon.	alle energie-projecten	elektriciteit	realisatie	Helpdesk Zonopwek Helpdesk Zonopwek
Samenwerking en organisatie	Helpdesk Wind	Ondergebracht bij NPRES met eigen thematrekker vanuit NPRES. samenwerking tussen EZK, BZK, RVO, NPRES, IPO, VNG, UvW. Levert antwoorden of kortstondige inzet experts.	alle energie-projecten	elektriciteit	realisatie	Helpdesk Wind op Land Helpdesk Wind op Land
Samenwerking en organisatie	Helpdesk Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	- Ondersteunen en inspireren gemeenten met kennis en handelingsperspectief zodat zij hun rol als regisseur van de warmtetransitie waarbij tot 2030 1,5mln woningen en gebouwen worden verduurzaamd en van het aardgas af gaan. - Signaleren van kansen en belemmeringen bij beleid en uitvoering. - Monitoren van de voortgang van de warmtetransitie.	alle energie-projecten	warmte	realisatie	Helpdesk NPLW NPLW
Samenwerking en organisatie	Samenwerkingsprogramma Integraal programmeren Energiesysteem (SP IPE)	Integraal programmeren is het proces waarin provincies, gemeenten, netbeheerders of andere betrokken (markt)partij samen maatschappelijk afgewogen keuzes maakt over de inrichting van het energiesysteem in een regio. Dit doet u in samenhang met andere sectoren die ruimte in de fysieke leefomgeving en op het energienetwerk opeisen, bijvoorbeeld woningbouw, industrie, mobiliteit en landbouw. Hiertoe is Handreiking Integraal Programmeren opgesteld (RVO).	alle energie-projecten	alle	realisatie	Richt het energiesysteem in uw regio in met integraal programmeren RVO.nl

Financiële instrumenten

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Financieel instrument	Subsidie voor flexibel elektriciteitsgebruik (Flex-e).	Subsidie van het Rijk voor flexibel elektriciteitsgebruik (Flex-e), vanaf april 2025. Daarmee is er in totaal EUR 62 mln. subsidie aan te vragen voor inzicht scans en maatregelen om flexibel elektriciteitsverbruik uit te voeren voor grootverbruikers (100kW).	alle energie-projecten	elektriciteit	realisatie	Subsidie voor flexibel elektriciteitsverbruik (Flex-e) RVO.nl
Financieel instrument	Stimuleringsprogramma Energiehubs	Met het Stimuleringsprogramma Energiehubs moedigen we de ontwikkeling van lokale en regionale energiehubs aan. De overheid maakte hiervoor € 166 miljoen vrij. Doel is een meer decentraal energiesysteem door vraag en aanbod van energie lokaal af te stemmen met opslag en conversie (omzetten) van energie.	alle energie-projecten	alle	realisatie	Aan de slag met het Stimuleringsprogramma Energiehubs RVO.nl
Financieel instrument	SDE++	Subsidie van het Rijk die op basis van vermeden CO ₂ gegeven wordt aan duurzame projecten voor hernieuwbare elektriciteit, warmte, O ₂ -arme productie, CO2 opslag en transport. Totaal budget 8 miljard.	alle energie-projecten	alle	realisatie	Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) RVO.nl
Financieel instrument	OWE	Subsidie van het Rijk voor investering en exploitatie van elektrolyzers van 0.5MW of groter. Totaal budget 998 miljoen.	alle energie-projecten	waterstof	realisatie	Subsidieregeling grootschalige productie volledig hernieuwbare waterstof via elektrolyse (OWE) RVO.nl
Financieel instrument	Systeemintegratie (Smart Multi Commodity Energy Systems)	Systeemintegratie (SMCES) is een subsidieregeling voor onderzoek en/of ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die zorgen dat het toekomstige energiesysteem veilig, betrouwbaar en betaalbaar is. De regeling is voor netbeheerders, kennisinstellingen en bedrijven. Totaal budget 1,4 mln.	alle energie-projecten	alle	onderzoek	Systeemintegratie (Smart Multi Commodity Energy Systems) RVO.nl

Financiële instrumenten

Soort instrument	Naam instrument	Korte toelichting	Doelgroep	Energie-modaliteit	Wanneer relevant?	Meer informatie
Financieel instrument	Regeling Demonstratie Energie- en Klimaat-innovatie (DEI+)	Subsidie voor innovaties voor waterstof, bijvoorbeeld voor de productie van waterstof, transport en opslag of vernieuwend gebruik van waterstof. Totaal budget 40 miljoen.	alle energie-projecten	waterstof	realisatie	Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+) RVO.nl
Financieel instrument	Energie-investeringsaftrek (EIA)	Ondernemers kunnen 40% van de investeringskosten aftrekken van de winst als zij investeren in een bedrijfsmiddel voor minder CO ₂ -uitstoot of voor duurzame energie.	alle energie-projecten	alle	realisatie	Energie Investerings-aftrek (EIA)
Financieel instrument	CEF AFIF	Connecting Europe Facility: Alternative Fuels Infrastructure Facility. Deze Europese subsidie is bedoeld voor gerichte investeringen die de ontwikkeling ondersteunen van goede trans-Europese transportnetwerken. Het budget voor de AFIF is € 1 miljard. De prioriteiten zijn waterstoftankfaciliteiten, walstroom of ammoniak/methanol bunkerinstallaties in havens, laadstations voor zware voertuigen en elektriciteits- en waterstofvoorziening op luchthavens.	alle energie-projecten	waterstof, ammoniak, methanol, elektriciteit	realisatie	CEF Transport - Alternative Fuels Infrastructure Facility (AFIF) RVO.nl